

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นที่สำคัญที่จำแนกออกเป็น 3 ส่วนคือ สรุปผลการวิจัยการอภิปรายผล และปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (2) เพื่อศึกษากิจกรรมเกี่ยวกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (3) เพื่อศึกษาถึงปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (4) เพื่อวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน จำนวน 10 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว จำนวน 10 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 87 คน โดยใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ Yamane

จัดเวทีผู้นำกลุ่มกลุ่มละ 1 คน รวม 10 คน สันทนาการภายใต้ประเด็นจำนวน 7 ประเด็น

1.3 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์โดยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่หนึ่ง สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ตอนที่สอง การเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ตอนที่สาม ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการสายใยรัก

แห่งครอบครัว ตอนที่สี่ แนวทางส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการสายใยรักในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 21 เมษายน 2551-วันที่ 15 พฤษภาคม 2551 สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 87 คน

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) และค่าสูงสุด (maximum)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1.ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวที่ทำการศึกษานี้ พบว่า อายุน้อยที่สุดคือ 28 ปี อายุมากที่สุด 60 ปี และอายุเฉลี่ย 45.55 การศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 54.02 ระดับการศึกษาสูงสุดคือ ระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า ร้อยละ 5.75 เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว จำนวนสมาชิกในครอบครัวมี 3-4 คน ร้อยละ 57.5 สมรสแล้ว ร้อยละ 85.05 และอยู่ร่วมกับสามี สามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 74.7 ระยะเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 46 ดำรงตำแหน่งสมาชิก ร้อยละ 74.71 ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย กลุ่มออมทรัพย์/ชกส. ค่าเฉลี่ย 3.98 รองลงมา คือกลุ่มพัฒนาสตรี ค่าเฉลี่ย 3.79 ลำดับต่อมา คือ กลุ่มอสม. ค่าเฉลี่ย 3.45 ทั้ง 3 กลุ่มอยู่ในระดับมาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ย 2.63 ระดับปานกลาง และระดับน้อยที่สุด คือ กลุ่มอาสาสมัครเกษตร ค่าเฉลี่ย 1.11 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการฝึกอบรมด้าน สุขอนามัยครอบครัวมากที่สุด รองลงมาด้านอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ด้านการเกษตรและด้านพัฒนาอาชีพ ตามลำดับ การเข้าร่วมอบรม มากที่สุดคือ 1-3 ครั้ง ร้อยละ 66.67 น้อยที่สุด 7-9 ครั้ง ร้อยละ 2.3 การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี สมาชิกมีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 67.8 มีส่วนร่วมบางกิจกรรม ร้อยละ 31 และที่ไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 1.1 สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเอาใจใส่สุขภาพอนามัย ส่วนใหญ่ดูแลความสะอาดของอาหาร/ที่อยู่อาศัย รองลงมา มีการตรวจสุขภาพประจำปี และดูแลสุขภาพกาย/จิต ของคนในครอบครัว ตามลำดับ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพบ้านเรือนของสมาชิก มีการจัดบริเวณบ้านให้มีสภาพน่าอยู่/น่าอาศัย รองลงมาปลูกพืชเป็นอาหารที่มีความปลอดภัยจากสารพิษ ปลูกพืชผักสวนครัว/พร้อมเป็นบ้านตัวอย่าง และซ่อมแซมบ้านให้มั่นคง ตามลำดับ อาชีพหลักทำ

การเกษตร รองลงมาอาชีพรับจ้าง เป็นแม่บ้าน ค้าขาย พนักงานเอกชน อาชีพรองของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ รับจ้าง รองลงมาทำการเกษตร ค้าขาย และนายหน้าขายที่ดิน ตามลำดับ รายได้ในรอบปีของสมาชิกมีรายได้ 50,001 บาทขึ้นไป รองลงมามีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท รายได้น้อยกว่า 20,000 บาทในรอบปีมีน้อยที่สุด รายจ่ายในรอบปีของสมาชิกมากที่สุดใช้จ่าย 10,000 - 50,000 บาท รองลงมามีการใช้จ่าย 50,001 - 100,000 บาท และสมาชิกใช้จ่าย 200,001 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด การถือครองที่ดิน(ของตนเอง) มีที่ดินน้อยกว่า 5 ไร่ รองลงมา 5 -10 ไร่ และส่วนน้อยที่สุดมีที่ดิน 16 ไร่ ขึ้นไป การถือครองที่ดิน(เช่าที่ดิน) ไม่มีการเช่าที่ดิน ร้อยละ 78.16 รองลงมาเช่าที่ดิน 5-10 ไร่ ร้อยละ 10.34 มีการเช่าที่ดินน้อยที่สุด 16 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 3.45 สมาชิกใช้ที่ดินประกอบอาชีพ 1-2 ไร่ ร้อยละ 35.63 และ น้อยที่สุด น้อยกว่า 1 ไร่ ร้อยละ 2.3

2. กิจกรรมเกี่ยวกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

กิจกรรมเกี่ยวกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวที่ทำการศึกษานี้พบว่า เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวมากที่สุดครอบครัวมีความอบอุ่น น้อยที่สุดต้องการปรับสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัย สำหรับการเข้าร่วมโครงการช่วยในการส่งเสริม/พัฒนาชีวิต เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว/สร้างอาชีพเสริม มากที่สุด น้อยที่สุดคือการเพิ่มบทบาทของตนเองในชุมชน สำหรับการขยายผลโครงการให้ครอบคลุมทั่วทั้งหมู่บ้านด้วยการเริ่มที่ครอบครัวทำเป็นตัวอย่างก่อน แล้วชักชวน/สร้างกิจกรรมขึ้นในโครงการ ต่อมาคือประชาสัมพันธ์แนะนำให้เห็นประโยชน์ ลำดับสุดท้ายคือ คัดกิจกรรมภายใต้ชื่อโครงการ ระดับของประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ความรู้โภชนาการสุขภาพ ความรู้ด้านการจัดการ/บริหารบ้านเรือน สร้างอาชีพเสริม/รายได้เพิ่ม มีระดับมาก การเข้าใจการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีระดับปานกลาง ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม มีระดับของประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ น้อยที่สุด ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมบ้านเกษตรสมบูรณ์ เพิ่มพูนสุขภาพแม่ลูกเพื่อผลิตอาหารลูกหลักโภชนาการ สมาชิก ให้ระดับการเข้าร่วมมากที่สุด คือ ปลูกผักสวนครัว ระดับมาก คือ ปลูกไม้ผล ระดับปานกลาง คือ เลี้ยงไก่/เลี้ยงสุกร ระดับน้อย คือ เลี้ยงปลา และระดับการเข้าร่วม น้อยที่สุด คือ การเลี้ยงแพะ ระดับการเข้าร่วมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของสมาชิก ให้ระดับการเข้าร่วมมากที่สุดคือกิจกรรมการแปรรูปผลการเกษตร ระดับมาก คือ ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ระดับปานกลาง คือ หัตถกรรมจักสาน ระดับน้อย คือ การทอผ้า ระดับการเข้าร่วมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ น้อยที่สุด คือ นำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปจำหน่าย กิจกรรมบ้านตัวอย่างที่จัดทำเป็นศาลาเรียนรู้ พบว่าทุกหมู่บ้านในกลุ่มตัวอย่าง มีการจัดทำบ้านตัวอย่างที่ใช้เป็นศาลาเรียนรู้ ทั้งหมด การจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านงานครัว พบว่าทุกหมู่บ้านในกลุ่มตัวอย่าง ยังไม่ได้ดำเนินการจัดตั้งทั้งหมด

สำหรับการจัดทำแปลงเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พบว่าทุกหมู่บ้านในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีการจัดทำแปลงรู้เป็นตัวอย่างร้อยละ 95.4 และไม่มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ ร้อยละ 4.6 ระดับของประโยชน์ที่ได้รับจากศาลาเรียนรู้ ที่ทำการศึกษานี้ พบว่า สมาชิก ให้ระดับมาก คือเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน และ เป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตพืช เป็นที่รวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย และเป็นบ้านตัวอย่างที่นำไปปรับใช้ มีระดับปานกลาง ส่วน ระดับของประโยชน์ที่ได้รับจากศาลาเรียนรู้น้อยที่สุดคือ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของสมาชิก ตามลำดับ

3. ปัญหา/อุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ที่ทำการศึกษานี้ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง รองลงมาคือไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ตามด้วยปัญหา/อุปสรรคในการให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ผลตอบแทนมากกว่า รวมถึงปัญหา/อุปสรรคในการประกอบอาชีพนอกพื้นที่ ส่วนน้อยที่สุดมีปัญหา/อุปสรรค มีภาระในการดูแลบุตรที่เจ็บป่วย ตามลำดับ

4. แนวทางส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว โดยใช้วิธีการ ดังนี้

4.1 การประชาสัมพันธ์

1) การจัดประชุมชี้แจง โครงการ/กิจกรรมให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการฯ ทุกหมู่บ้าน/ตำบลในอำเภอบ้านธิ ให้ได้รับทราบและเข้าใจในกิจกรรมของโครงการฯ และกลุ่มกิจกรรมอาสาสมัครเกษตร

2) ประชาสัมพันธ์โครงการฯ/กิจกรรมผ่านสื่อ ได้แก่ หอกระจายข่าวภายในหมู่บ้าน/วิฑูรชนเป็นประจำทุกวัน ให้ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของโครงการฯอย่างต่อเนื่อง นำสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในโครงการที่ประสบความสำเร็จในกิจกรรมบ้านเกษตรสมบูรณ์ เพิ่มพูนสุขภาพ(บ้านตัวอย่าง) ของหมู่บ้านมาร่วมรายการสนทนาค้นสื่อวิฑูรชน เผยแพร่ผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการดำเนินงานของโครงการฯ กระตุ้นให้เกิดความสนใจต้องการมีส่วนร่วมในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

3) การเยี่ยมเยียน/พบปะ/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ ให้มีการพบปะตามจุดนัดพบหรือศาลาเรียนรู้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคย ให้เข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริงของสมาชิก ข้อมูลที่ได้จากการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถนำมาจัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

4.2 ส่งเสริมและพัฒนาสถานที่สำหรับจัดทำเป็นศาลาเรียนรู้ภายในหมู่บ้าน หรือสถานที่สาธารณะที่มีอยู่ภายในชุมชน โดยขอรับการสนับสนุนจากองค์กรส่วนท้องถิ่นจัดทำเป็นศาลาเรียนรู้ เพื่อเป็นพื้นที่นัดพบสำหรับจัดอบรม/กิจกรรม เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการฯ

4.3 จัดอบรม/สัมมนา/ถ่ายทอดเทคโนโลยีและทัศนศึกษาดูงาน

1) จัดทำแผนการอบรม/สัมมนา/ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปลูกพืชผักสวนครัวเป็นอาหารปลอดภัยจากสารพิษ โดยใช้หลักการแบบเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อลดการใช้สารเคมี และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ สำหรับบริโภคให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการฯ เป็นการลดรายจ่ายในครอบครัว

3) จัดอบรม/ถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตเกษตรแก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการฯ โดยนำผลผลิตด้านพืช/สัตว์ ที่เหลือจากการบริโภคนำมาแปรรูปผลผลิตการเกษตร

4) จัดอบรม/สัมมนากิจกรรมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น การทอดผ้าในหมู่บ้านเกษตรกร โครงการฯ ขอสนับสนุนงบประมาณด้านการจัดอบรมและวิทยากร หรือประสานงานให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการฯ ที่มีความสนใจในด้านการทอดผ้าไปฝึกหัดทอดผ้ากับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการดำเนินกิจกรรมการทอดผ้าอยู่แล้ว

5) จัดทัศนศึกษาดูงาน โดยการนำสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้าร่วมงานคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ที่มีกิจกรรมในทุกอำเภอโดยการจัดเวียนกันทุกเดือน

6) จัดสัมมนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวระดับอำเภอเป็นประจำทุกปี โดยมีการเสวนาพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการฯ ภายในอำเภอบ้านธิ

4.4 สนับสนุนพันธุ์พืช/พันธุ์สัตว์ให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการฯ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการนำพันธุ์พืช/พันธุ์สัตว์ ไปขยายผลเป็นอาหารสำหรับบริโภคให้กับครอบครัวและชุมชน

4.5 การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกิจกรรมโครงการฯ

- ด้านพืช พัฒนากระบวนการปลูก การบำรุงรักษา จนถึงการเก็บเกี่ยวให้มีคุณภาพ/ปลอดภัยจากสารพิษ

- ด้านสัตว์ พัฒนาการเลี้ยง ให้ข้อมูลการเลี้ยงที่ปลอดภัยจากโรคติดต่อ และมีการเลี้ยงอย่างถูกวิธีป้องกันการระบาดของโรคในสัตว์เลี้ยง

- ด้านการแปรรูปผลผลิตเกษตร มีการพัฒนากระบวนการแปรรูปให้มีความปลอดภัยและมีคุณภาพด้านการผลิต การบรรจุภัณฑ์ การขนส่งจนถึงมือผู้บริโภค

- ด้านหัตถกรรมการทอผ้า มีการพัฒนากระบวนการผลิต รูปแบบ/ลักษณะให้มีเอกลักษณ์โดดเด่น และให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของผู้บริโภคและความต้องการของตลาด

4.6 ส่งเสริมและพัฒนารวมกลุ่มให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ ให้จัดทำผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เพื่อบริโภค หรือจำหน่าย โดยผลิตภัณฑ์นั้นต้องมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสินค้า พร้อมผลักดันให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4.7 การส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาดและการนำสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ ไปร่วมแสดงและจำหน่ายในงานเทศกาลต่างๆ ระดับชุมชน/อำเภอ/จังหวัด โดยการขอรับการสนับสนุนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า/ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านโครงการฯ และจัดทำประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

2. อภิปรายผล

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยการสมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาครอบครัวให้มีความรัก ความอบอุ่น และมีความสุข โดยการให้ความรู้แก่สมาชิก ในเรื่องโภชนาการ การเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่ การให้การศึกษาแก่เด็กในวัยอันควร การเสริมสร้างรายได้ของครอบครัว ตลอดจนการดูแลครอบครัวให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยรวมกิจกรรมหลักที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสายใยรักแห่งครอบครัว คือการประชุม พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานรวม กิจกรรมพิเศษเฉพาะกิจ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ โดยผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว จากการศึกษาพบว่า อายุ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสนใจ และทัศนคติในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การประชุม/อบรม การรับความรู้ งานรวม กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และกิจกรรมอื่นๆ ได้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ นิติ เอี่ยมชื่น (2548: 28) พบว่า อายุของเกษตรกรมีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม กล่าวคือ เกษตรกรที่มีอายุน้อยมักจะมีความกระตือรือร้น และมีหัวก้าวหน้ามากกว่าเกษตรกรที่มี

อายุมาก จึงสนใจวิทยาการแผนใหม่ ในขณะที่เกษตรกรที่มีอายุมากมักจะเป็นผู้ที่มีความคิดอ่านยึดติดในสิ่งเก่าๆ และต่อต้านการยอมรับสิ่งใหม่ๆ สำหรับระดับการศึกษา นั้นได้ทำให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ มีทัศนคติที่ดี ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาครอบครัว พัฒนากลุ่ม และพัฒนางาน มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่นการประชุม งานรวม กิจกรรมสาธารณะ ประโยชน์ และกิจกรรมอื่น ๆ

2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า การเข้าร่วมโครงการทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่ม และลดรายจ่ายในครัวเรือนของสมาชิกในระดับหนึ่ง สมาชิกมีช่องทางในการหารายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม สำหรับขนาดของพื้นที่ทำการเกษตรไม่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

2.3 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านการดำรงตำแหน่งทางสังคมซึ่งมีส่วนสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ทำให้เกิดแนวทางพัฒนา เสริมสร้างภาวะ การเป็นผู้นำในชุมชน และสร้างองค์กรกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการอบรมพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการเข้าร่วมกิจกรรมและอบรมอย่างต่อเนื่อง สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้ในด้านการเกษตร ด้านพัฒนาอาชีพ สุขอนามัยครอบครัว ด้านอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ จากองค์กรทั้งภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมและพัฒนาสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอีกทางหนึ่ง

2.4 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวมีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในบ้านเรือนและปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวช่วยส่งเสริม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสวยงาม และเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี และมีความเอื้ออาทรต่อกันของสมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและในชุมชน ด้านสุขภาพอนามัยและความเป็นอยู่ของครัวเรือนสมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ภายในครัวเรือนให้ดีขึ้นกว่าเดิม ด้วยการดูแลสุขภาพกายและจิตของสมาชิกในครอบครัว เสริมสร้างความสัมพันธ์ ความอบอุ่น ในครอบครัว ดูแลเรื่องอาหารและโภชนาการให้มีความสะอาดถูกหลักอนามัย พร้อมทั้งปรับปรุงที่อยู่อาศัย/ ห้องน้ำห้องส้วมให้ถูกสุขลักษณะ สำหรับการขอรับการสนับสนุนของภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีต่อโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ เช่น หน่วยงานสาธารณสุขระดับอำเภอให้ความรู้ด้านสุขอนามัย การเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่ สำนักงาน

พัฒนาชุมชน ดูแลด้านสังคมและพัฒนาการเด็กก่อนเรียน สำนักงานเกษตรอำเภอ มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานระดับตำบล เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร เป็นผู้ดูแลและปฏิบัติงานในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ตามบทบาทภารกิจเรื่องการพัฒนาอาชีพ ให้มีอาชีพหลัก อาชีพเสริม มีการผลิตอาหารที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ และสูนามัยภายในครัวเรือน โดยให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปฏิบัติในกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกไม้ผล และปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเพื่อเป็นอาหาร ให้ความรู้ด้านการแปรรูปถนอมอาหาร และเลี้ยงสัตว์ที่เป็นอาหารในครัวเรือน

2.5 โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่เกษตรกรให้ความเห็นชอบและสมัครใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากเห็นประโยชน์ที่ได้รับ คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต และความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวให้มีความรัก ความผูกพัน มีความอบอุ่นเกิดขึ้นในครอบครัวและขยายผลไปถึงชุมชน สอดคล้องกับแนวความคิดของ จูทาพร ศรีวิวัฒน์ (2550: 7) กล่าวคือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เป็นกลุ่มที่ไม่มีผลประโยชน์แต่ดูแลช่วยเหลือกันและกันตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง อาจดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจและวิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มที่ตอบสนองพระปณิธานของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ ที่ประสงค์ให้สถาบันครอบครัวมีความรักความอบอุ่นโดยเน้นการพัฒนาครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีเศรษฐกิจครอบครัวเป็นพื้นฐาน

การศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่มและได้นำมาจัดทำแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ ได้ 4 แนวทาง คือ (1) การส่งเสริมและพัฒนาให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง (2) การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตอาหารในครัวเรือน (3) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ (4) การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากศาลาเรียนรู้

จากแนวทางดังกล่าวนำมาศึกษา วิเคราะห์ให้สอดคล้องกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้แก่ ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการยอมรับ เป็นต้น ได้กระบวนการในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว และกิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (อ้างใน สุทธิศักดิ์ สินธุบุญ 2540: 13) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคน เพราะในสังคมหนึ่งๆ จะต้องมีอยู่ร่วมกัน มีการพบปะสังสรรค์กัน ช่วยกันทำนุบำรุงและส่งเสริมให้สังคมที่ตนเองอาศัยอยู่มีความเจริญก้าวหน้า ทุกคนจึงต้องมี

ทัศนคติทั้งต่อตนเองและสังคมในทางที่ดีโดยพื้นฐานแล้วทัศนคติของบุคคลโดยทั่วไปมิได้คิดมาแต่กำเนิดแต่เกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการที่สลับซับซ้อน

2. การจัดหาสถานที่เพื่อทำเป็นศาลาเรียนรู้ใช้เป็นศูนย์กลางในการนัดพบ/อบรม/สัมมนา/ถ่ายทอดเทคโนโลยี และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ระหว่างเจ้าหน้าที่และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ โดยวิธีการประสานงานกับผู้นำหมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณการจัดทำศาลาเรียนรู้ในหมู่บ้าน

3. การอบรม/สัมมนา/ถ่ายทอดเทคโนโลยี/ทัศนศึกษาดูงาน ให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ ในด้านวิชาการเกษตร หรือวิชาการที่เกี่ยวข้องกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Hammond (อ้างใน บุญธรรม จิตต์อนันต์ 2545: 91-93) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลโดยกิจกรรมหรือประสบการณ์ของเขาเอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมโดยผ่านกิจกรรมเดียวหรือหลายกิจกรรมที่เขากระทำด้วยตัวเอง และกระบวนการยอมรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติตามโดย บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2545: 81-82) กล่าวในแนวคิดทฤษฎีส่งเสริมการเกษตรว่า กระบวนการยอมรับแต่ละขั้นตอนเกิดขึ้นในตัวบุคคลคนเดียว เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการตัดสินใจ จากการวิจัยพบว่า การที่บุคคลจะรับแนวความคิดไปปฏิบัติจะผ่านขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มหรือรับรู้ ขั้นสนใจ ขั้นใคร่ครวญ ขั้นทดลอง และขั้นนำไปปฏิบัติ

4. ให้การสนับสนุนพันธุ์พืช/พันธุ์สัตว์ แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ ด้วยวิธีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยการให้ข้อมูลด้านการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ตลอดจนการรวมกลุ่มผู้ผลิตให้เป็นกลุ่มกิจกรรมที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสามารถขยายผลไปสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มธุรกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมด้านการผลิตและการจำหน่ายอย่างครบวงจร โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานที่ออกใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

5. ส่งเสริมด้านการตลาดและการนำสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโครงการฯ ไปร่วมแสดงและจำหน่ายในงานเทศกาลต่างๆ ระดับชุมชน/อำเภอ/จังหวัด โดยการขอรับการสนับสนุนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า/ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านโครงการฯ และจัดทำประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

3. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สรุปได้ดังนี้

ปัญหา/อุปสรรค

1. ในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว พบว่า ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมและทั่วทั้งหมู่บ้าน การรับรู้ข่าวสารของสมาชิกยังไม่ทั่วถึง สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ภายในหมู่บ้าน ยังไม่ทราบถึงการดำเนินโครงการ ฯ และกิจกรรม เนื่องจากไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร

2. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากมีภาระทางด้านครอบครัวและการประกอบอาชีพ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นกำลัง / แรงงานหลักในการดูแลบ้านเรือน ครอบครัว และยังต้องหารายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ ฯ

3. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ความสำคัญกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ให้ผลตอบแทนมากกว่าการเข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะจัดลำดับความสำคัญและเปรียบเทียบ ถึงผลตอบแทนที่จะได้รับ โดยคำนึงถึงผลตอบแทนระยะสั้น ซึ่งให้ผลตอบแทนที่รวดเร็วมากกว่าการรอคอย ผลตอบแทนระยะยาว ที่มีความยั่งยืนมากกว่า

4. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต้องเดินทางออกนอกพื้นที่อยู่อาศัย เพื่อ ประกอบอาชีพนอกบ้าน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ ฯ เกิดจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ การครองชีพและรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้นของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จึงเกิดความจำเป็นที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องทำโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรให้เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโครงการ ฯ ได้ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง และทำความเข้าใจให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้ทราบถึงประโยชน์ของโครงการ ฯ ให้มากที่สุด พร้อมกับประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ผ่านสื่อมวลชนหลาย ช่องทาง และทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ

2. เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ควรส่งเสริมและพัฒนา ให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวให้มากที่สุด โดยให้สอดคล้องกับเวลาและการประกอบอาชีพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้มีความเหมาะสมมากที่สุด เพื่อเอื้อประโยชน์ระหว่างการทำกิจกรรมของโครงการ ฯ และการประกอบอาชีพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. การฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอาชีพทั้งในภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลุ่มและตัวสมาชิก เนื่องจากพบว่า การได้รับการฝึกอบรมที่มากกว่าของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีส่วนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มากกว่าผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมน้อยครั้งกว่า โครงการฝึกอบรมต่าง ๆ จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนากลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวเท่านั้น ยังรวมไปถึงกลุ่มอื่น อีกด้วย

4. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าหากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีทัศนคติที่ดีต่อคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแล้ว การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มก็จะได้รับความร่วมมือจากสมาชิก ดังนั้นการเลือกคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยอาศัยหลักประชาธิปไตย และการสร้างจิตสำนึกให้คณะกรรมการกลุ่มได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ ในการนำกลุ่มไปสู่การพัฒนา และเป็นที่ยึดของสมาชิกได้อย่างแท้จริงกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ก็จะประสบความสำเร็จจากการดำเนินงานโครงการ ฯ ในที่สุด

5. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคม หรือเคยมีตำแหน่งทางสังคม จะให้ความร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่ม มากกว่าผู้ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ให้มีการพัฒนาเร็วขึ้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาความเป็นผู้นำของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มากขึ้นเพราะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ผ่านการเป็นผู้นำหรือเคยร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่สังคมจะเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันในรูปของกลุ่ม ดังนั้น การฝึกอบรมด้านเสริมสร้างความเป็นผู้นำแก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

6. สำหรับผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวผลิตขึ้นนั้น ควรหาตลาดรองรับภายในชุมชน และภายนอกชุมชน โดยเน้นการผลิตสินค้าที่คุณภาพและได้มาตรฐาน ตลอดจนบรรจุภัณฑ์ที่ดี สะดวกต่อการบริโภค ผลิตภัณฑ์ควรมีราคาไม่สูงมากนัก และ ควรสร้างโอกาสในการนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ไปร่วมแสดงและจำหน่ายตามหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ตามงานเทศกาลที่จัดกิจกรรมสินค้าชุมชน หรือนำผลิตภัณฑ์ไปร่วมจำหน่ายในกิจกรรมตลาดนัดโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องควรเป็นผู้ประสานงานจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ และประชาสัมพันธ์ผลงานผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกรแก่ผู้บริโภคร โดยผ่านสื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ / สินค้าของกลุ่มให้
แพร่หลายและเป็นที่น่าสนใจของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ระหว่างการเข้าร่วมโครงการ
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ได้
เข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว เพื่อหาความแตกต่าง ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความ
เป็นอยู่ของครอบครัว ตลอดจนทัศนคติที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีต่อการดำเนินกิจกรรมของ
โครงการ ฯ

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่
เข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตรและเลกกิจเกษตร
อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ให้สอดคล้องกับความต้องการของ
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการส่งเสริมและพัฒนา
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย